

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Általános iskola

MAGYAR NÉPTÁNC

VÁLASZTHATÓ TANTÁRGY

Tanterv

7. és 8. osztály: 35 óra

9. osztály: 32 óra

ÖSSZESEN: 102 óra

Általános iskola
MAGYAR NÉPTÁNC
Választható tantárgy
Tanterv

A tanterv szerzői:

Balaskó Enikő, a Magyar Táncművészeti Főiskola Táncos és próbavezető szakának néptánc szakirányos hallgatója, MNMI Lendva

Parais István, néptáncpedagógus, koreográfus; Agora Szombathelyi Kulturális Központ, Szombathely

A tanterv bírálói:

Dr. **Dóka Krisztina**, Magyar Táncművészeti Főiskola, MTA BTK Zenetudományi Intézet, Budapest

Toplak Rudolf, Göntérházi Kétnyelvű Általános Iskola

Redakciós módosítások: Pisnjak Mária, Szlovén Köztársaság Oktatási Intézete

Kiadta: SZK Oktatási, Tudományos és Sportminisztériuma, SZK Oktatási Intézete

A Minisztérium részéről: dr. **Jernej Pikalo**

Az Intézet részéről: mag. **Gregor Mohorčič**

Szaklektor: **Gerlecz László**, néptáncpedagógus, koreográfus

Nyelvi lektor: **Szende Virág**

Első kiadás
Ljubljana, 2014

Jóváhagyva a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa 162. ülésén, 2014. február 13-án.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:394.3(439)(0.034.2)

BALASKO, Enikő

Tanterv. Általános iskola. Magyar néptánc : választható tantárgy [Elektronski vir] / [a tanterv szerzői Balaskó Enikő, Parais István]. - 1. kiad. - El. knjiga. - Ljubljana : SZK Oktatási, Tudományos és Sportminisztériuma : SZK Oktatási Intézete, 2014

Način dostopa (URL):

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_narodno/Magyar_neptanc_izbirni.pdf

ISBN 978-961-03-0235-3 (Zavod RS za šolstvo, pdf)

1. Gl. stv. nasl. 2. Parais, István

273272064

TARTALOM

1 A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA.....	4
2 A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJAI.....	5
3 CÉLOK ÉS TARTALMAK	6
4 KÖVETELMÉNY.....	9
5 MÓDSZERTANI JAVASLATOK	10
5.1 A tantárgy céljainak megvalósítása	10
5.2 Egyénre szabott tanulás és differenciálás	11
5.3 Tantárgyközi kapcsolatok.....	11
5.4 A tudás ellenőrzése és értékelése.....	11
6 SZEMÉLYI FELTÉTELEK	12

1 A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

A magyar néptánc tantárgy az általános iskola kötelező programjának választható tantárgya. A tantárgy hároméves, az általános iskola harmadik szakaszában heti egy órában tanítjuk, az összóraszám 102 óra. A tanulónak az első vagy a második év után lehetősége van abbahagyni a tantárgy tanulását. Ha a tanulónak van némi előtudása (amit pl. szakkörnél szerzett), akár a 8. vagy 9. osztályban is választhatja a magyar néptánc tantárgy tanulását.

A magyar néptánc tanulása révén a tanulók megismerhetik annak a magyar néptánc kultúrának az értékeit, amely a magyarok honfoglalásakor már meglévő alapokon a Kárpát-medencében együtt élő népek sok évszázados egymásra hatása során alakult ki, és amely ismeret-, tevékenység-, magatartás-, attitűdrendszerével tájékozódási pontokat nyújthat a tanulóknak a múlt–jövő, az egyén–település, magyarság–európaiság–emberiség és az adottságok–képessegek–vállalható szerepek intervallumában. A magyar néptánc képességfejlesztő potenciálja a dallam–ritmus–mozgás egységéből, a táncnak a személyiség "egészét" mozgósító (ének, mozgáskoordináció, kooperáció stb.) szerepéből adódóan rendkívül nagy. A tanterv meghatározó alapelve, hogy a helyi (muravidéki) magyar hagyományokra épít, és ezekre reflektálva mutatja be más tájegységek, illetve az "egész" néptánc hagyomány válogatott értékeit. A magyar néptánc tanterv tananyaga a magyar néptánc kincs legfontosabb típusait és dialektusait építi programjába, igazodva az adott csoport életkorához és táncos előtudásához.

A tantárgy ismeretanyagának témakörei:

- néptáncok, énekes-mozgásos játékok
- ritmikai ismeretek, ritmusgyakorlatok
- néptáncismeret: tánc típusok, táncdialektusok, táncfolklorisztika
- népdalok, népszokások dalai, népzene
- népszokások

A tantárgynak külön feladata a magyar nyelvhez és kultúrához – ezen belül a magyar néptánc kincshez, dallamvilághoz és hagyományokhoz – való pozitív viszonyulás erősítése.

A tantervben megfogalmazott célokat a tanár a tanuló csoport érdeklődésének, képességeinek és tudásának megfelelően válogatja össze és valósítja meg. A megvalósítás megtervezésekor a differenciálást és az egyéni foglalkozást is szem előtt tartja. A tartalmakat, formákat, módszereket és a tanulásszervezés formáit szabadon választja meg, a követelmények azonban kötelező jellegűek.

2 A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJAI

A magyar néptánc tanulásának célja, hogy az iskolából kikerülő fiatalok eligazodjanak a mozgás- és tánckultúra – kiemelten a magyar néptánckultúra – világában, ismerjék fel értékeit, értsék a Kárpát-medence táncainak formanyelvét, adottságaiknak megfelelően tudják használni, illetve továbbfejleszteni táncos anyanyelvünket, ismerjék a népi műveltség és a néptánc egységét, illetve kölcsönös meghatározottságait, és használni tudják a dallam, a ritmus és a mozgás harmóniájának–diszharmoniajának mentálhigiéniai hatásait.

Felkínálható tevékenységei, közvetített ismeretei, attitűdkialakítási, -befolyásolási szándékai révén a néptánc:

- segíti a **képességek** (ritmushallás, ritmustartás, ritmusemlékezet, tempótartás, tempóemlékezet, mozgáskoordináció, térérzékelés, mozgásemlekezet, kooperáció, improvizáció stb.) sokoldalú kibontakozását és fejlődését, és ezzel hozzájárul az esetleges **hátrányok enyhítéséhez**, illetve a **tehetségek felismeréséhez**;
- fejleszti a **kapcsolatkialakítást** a szűkebb és tágabb környezettel, az embertársakhoz való helyes viszonyulást (a tánc a szocializáció hatékony eszköze), segíti a nemi szerepkörök, a nemi identitás és viselkedésformák megerősítését;
- fejleszti a **megértést, tapintatosságot és toleranciát**;
- mint közösségi tevékenység segíti és fejleszti a **közösségépítést**: fejleszti a verbális és nem verbális, empátiás kommunikációt, erősíti az egymásra való odafigyelést, a csoportos tevékenységből adódóan segíti a társakkal való táncos (és egyéb) együttműködést;
- segíti az **egyéni szükségletek kielégítését**, például: játék (énekes-mozgásos gyermekjátékok, táncos improvizációs gyakorlatok), önkifejezés (népdal, ballada, mondóka, kiszámoló, táncos improvizáció), önművelés (néptáncok, népszokások gyűjtése), alkotás (improvizáció, koreográfia tervezése, betanítása);
- segíti a reális **önismeret** és énkép kialakulását, a sokféle szerepkörben való megméretődést;
- segíti az **alkotásra** való beállítódást, illetve a felkészülést a rendszeresen visszatérő improvizációval, etűdök összeállításával vagy koreográfia készítésével;
- lehetővé teszi a **kreativitást, művészi kifejezést**, a szép megélését és értékelését (esztétika);
- elsajátíthatóvá teszi a **viselkedési normákat**, különösen a viselkedés tanulmányozásával és összehasonlításával az elmúlt évszázadokban és ma;
- segíti a magyarsághoz, az elődök által létrehozott értékekhez, a **hazához és más népekhez való pozitív viszonyulás** alakulását;

- a Muravidék táji-történeti, néprajzi értékeinek megismertetésével segíti a **tájhoz, szülőföldhöz való pozitív viszonyulást**;
- segíti a reális magyarsággép, a **nemzeti identitás** kialakulását, és ezzel segíti az Európa-kép és az emberiségről alkotott kép kialakulását is.

3 CÉLOK ÉS TARTALMAK

A tanulók ismerjék meg táncos anyanyelvünket, az alapvető tánctechnikákat, szokjanak hozzá a csoporton belüli szerepléshez, a másik nemmel való táncos kooperációhoz, készüljenek fel az improvizációra és a táncagyomány megőrzésére. Éljk át az ének, a zene és a mozgás összhangját és diszharmóniáját, szükségletkielégítő szerepét. Ismerjék fel a tánc típusokat és táncdialektusokat, a táj, a viselet, a népszokások és táncok egymásra hatásait.

CÉLOK

TARTALOM

Néptáncok, énekes-mozgásos játékok

A tanulók:	- az adott ünnepi szokáshoz
- fejlesszék mozgáskoordinációjukat, mozgásemlékezetüket, tempó- és ritmusemlékezetüket, térérzékelésüket és térközszabályozásukat, a társakkal való (táncos) együttműködésüket;	- kapcsolódó énekes-mozgásos játékok
- ismerjék meg a különböző táncformákat (egyéni-szólisztikus, csoportos-kollektív, páros), a páros táncok megjelenési lehetőségeit (fiú-lány, lány-lány, fiú-fiú), valamint az eszközös ügyességi táncokat;	- dunántúli ugrások
- ismerjék meg a táncagyomány gazdagságát;	- eszközös ügyességi táncok
- ismerjék fel a tánc esztétikai élményt nyújtó szerepét;	- leánykarikázók
- fejlesszék férfi-női, fiú-lány nemi identitásukat;	- verbunkok
- ismerjék meg a néptáncokra jellemző viselkedésformákat;	- csárdások (muravidéki, zalai, vasi vagy más megfelelő)
- alakítsanak ki pozitív viszonyulást a magyar és más népek hagyományaihoz.	

Ritmikai ismeretek, ritmusgyakorlatok

A tanulók:

- fejlesszék ritmushallásukat, ritmusérzéküket, ritmusemlékezetüket, ritmustartásukat, ritmusalkalmazkodásukat.

- negyedes, nyolcados, triolás, szinkópás, egyszerű, ütempáros és összetett ritmusok
- zenei sorok, ritmus sorok, sorzárlatok
- ritmusfejlesztő mozgásos és énekes-mozgásos játékok
- táncok zenekíséretének, ritmuskíséretének jellemző formái

Néptáncismeret

A tanulók(-nak):

- ismerjék meg a magyar néptánc típusait és dialektusait, ezek jellemző sajátosságait és területi határait;
- ismerjék meg, milyen jellemzők alapján tudják individuálisan/önállóan felismerni a tánc típusokat és táncdialektusokat;
- legyen átfogó képük a magyar néptánc történetéről, a néptánc kutatásról;
- ismerjék meg a földrajzi tájra jellemző jellegzetes munkákat, a viseletet, a szokások meghatározó szerepét, illetve mindezeknek a táncra gyakorolt hatását.

- tánc típusok (régí és új stílus)
- táncfolklorisztika
- táncdialektusok jellemző táncai: nyugati (dunai), középső (tiszai), keleti (erdélyi)
- táncdialektusok néprajzi jellemzői

Népdalok, népszokások dalai, népzene

A tanulók:

- hallás után tanulják meg a népszokások dalait és a népdalokat stílusosan énekelni;
- ismerjék fel, hogy azonos népszokások dallama és szövege, éneklési stílusa néprajzi tájanként eltérő lehet;
- ismerjék meg a tanulandó táncok hangszeres népzenejét;
- ismerjék meg a népi zenekarok összetételét;
- fejlesszék azt a képességüket, hogy hangzásuk alapján felismerik a hangszereket.

- régi, új és vegyes stílusú népdalok, énekelt táncdallamok
- népzenei dialektusok jellemző népdalai: Dunántúl, Felföld, Alföld, Erdély, Moldva és Bukovina,
- dallamok, szövegek stílusváltozatai a különböző néprajzi területeken
- a Muravidék népzeneje, népdalai, szövegei, tánc kísérelő zenéi
- hangszeres népzene, tánc típusok zenekísérelte

Népszokások

A tanulók(-nak):

- ismerjék meg a hagyományos kultúra jeles napjait;
- ismerjék meg, hogy a népszokások hogyan helyezkednek el az évkörben;
- ismerjék meg a népszokások tájankénti azonosságait és különbségeit;
- alakuljon ki pozitív viszonyuk a hagyományokhoz.

- jeles napok, ünnepi szokások az év körforgásában (őszi társas munkák, karácsonyi ünnepkör, farsang, húsvéti ünnepkör, pünkösöd)
- népszokások tájankénti azonosságai és különbségei

4 KÖVETELMÉNY

A minimális követelményeket a harmadik szakasz végén félkövér írással jelöltük.

Néptáncok, énekes-mozgásos játékok

A tanuló:

- **részt vesz a tánc tanulásában és gyakorlásában,**
- **a tanult motívumokat társaival együtt táncolni tudja,**
- **a tanult motívumfűzést társaival be tudja mutatni,**
- a tanult motívumokból improvizálni tud (ugrós, verbunk, csárdás),
- **be tud kapcsolódni a karikázóba vagy a körverbunkba,**
- a verbunk (vagy a 9. osztály esetében a palotás) motívumaiból építve legalább egy etűdöt elő tud adni.

Ritmikai ismeretek, ritmusgyakorlatok

A tanuló:

- **vissza tud tapsolni 4 ütem terjedelmű egyszerű ritmust** és ritmusvariánst,
- a járást és futást egyszerű tapsos ritmusvariánsokkal kísérrni tudja,
- **az egyszerű motívumokat azonos és negyedes ritmusú tapssal kísérrni tudja.**

Néptáncismeret

A tanuló:

- fel tudja sorolni a fő tánc típusokat (régii stílus: énekes leánykarikázó, eszközös táncok, ugrósok, legényesek, régi páros táncok; új stílus: verbunk, csárdás),
- **meg tudja nevezni a tanult tánc típusokat,**
- **fel tudja sorolni** és jellemezni tudja **a Muravidék tánc típusait** (ugrós, eszközös táncok, csárdás, polgári társastáncok),
- **fel tudja sorolni** és jellemezni tudja **a Kárpát-medence fő táncdialektusait** (nyugati vagy dunai, középső vagy tiszai, keleti vagy erdélyi),
- **meg tudja nevezni, mely táncdialektusba tartoznak a tanult táncok** (dunai, tiszai vagy erdélyi),
- a Muravidék táncdialektusát röviden jellemezni tudja (dunai táncdialektus),
- röviden jellemezni tudja a Muravidék (ill. Hetés) női és férfi viseletét.

Népdalok, népszokások dalai, népzene

A tanuló:

- **ismer és társaival énekelni tud legalább 5 táncos és népszokás-dallamot.**
- **felismeri, hogy a már sokszor hallott hangszeres népzene, milyen tánc típust kísér** (pl. ugrós, csárdás, verbunk),
- **tánc közben és a népszokásokban társaival együtt énekel.**

Népszokások

A tanuló:

- ismeri a megismert szokások idejét és funkcióját (karácsonyi ünnepkör, farsang, húsvéti ünnepkör, pünkösöd, nyári és őszi társas munkák időszaka),
- **részt vesz a megismert szokások előadásában.**

5 MÓDSZERTANI JAVASLATOK

5.1 A tantárgy céljainak megvalósítása

A tanterv a harmadik fejezetben meghatározza a célokat és a tartalmakat. A Néptáncok, énekes-mozgásos játékok és Ritmikai ismeretek, ritmusgyakorlatok című témakörök tartalmi kötelező jellegűek, a többi témakör tartalmi közül pedig a tanár szabadon válogat a csoport igényének és érdeklődésének megfelelően.

Bár a tantárgy alapvető tevékenysége a táncgyakorlat, a tanterv néhány elméleti ismeretet is előír: a tánc történet rövid áttekintése, néptáncaink jellegzetességei a Kárpát-medence különböző területein, népszokások ismerete. Ezeket az ismereteket a tanár ne száraz előadások formájában adja át a tanulóknak, hanem a gyakorlás színesebbé tételét szolgálják, keltsék fel a tanulók érdeklődését, és töltsék ki a gyakorlás szüneteit.

Az órák egy része tánc házban is megvalósítható. Javasolt színházi tánc előadások (néptánc, táncszínház, más tánc műfajok) megtekintése is.

Célok tekintetében a tanterv igen gazdag, ezért a tanár a csoport érdeklődésének és képességeinek, valamint a tárgyi feltételeknek megfelelően válogat közülük. Az egyes témák tanulásának idejét az egyes tanulók tanulási tempójához és fejlődéséhez kell igazítani.

5.2 Egyénre szabott tanulás és differenciálás

A tantárgy keretében a tanulók képességeit, készségeit figyelembe véve a tervezés, a szervezés és kivitelezés, valamint az ellenőrzés és értékelés terén érvényesítjük a differenciálást. Ez belső, flexibilis és részleges külső differenciálás formájában valósul meg. Külön odafigyelünk a specifikus csoportokra és egyénekre; a nevelő-oktató munka alapját a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa által elfogadott következő konceptusok, irányelvek és utasítások jelentik:

- Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci,¹
- Učne težave v osnovni šoli: koncept dela,²
- Otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja: navodila za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo,³
- Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole.⁴

A tevékenységeknél külön oda kell figyelni arra, hogy a néptáncban a lányok és fiúk szerepköre viszonylag hamar különválik. Ugyanúgy szükséges a differenciálás egy vegyes csoportban, a tanulók testi fejlettségének és képességeinek megfelelően.

5.3 Tantárgyközi kapcsolatok

A tantárgy a következő kötelező tantárgyakkal korrelál: földrajz (a Kárpát-medence földrajza), történelem (a magyarság történelme), biológia (az emberi test), sport, magyar nyelv mint anyanyelv (nyelvjárások, tánc az irodalmi alkotásokban, szókincsbővítés) és a magyar népzene (népdalok jellemzői, régi és új stílusú népdalok), a magyarság néprajza választható tantárgyakkal.

5.4 A tudás ellenőrzése és értékelése

A tanár a tanterv céljainak és követelményeinek megvalósítását a tananyagátárgyalás előtt, közben és után ellenőrzi. Ezáltal információt szerez arról, hogy az egyes tanulók milyen mértékben tesznek eleget a céloknak, illetve követelményeknek.

A tananyagátárgyalást és az ellenőrzést követően kerül sor az értékelésre, azaz osztályozásra, amikor a tanár megállapítja, hogy az egyes tanulók milyen mértékben tesznek eleget a céloknak, illetve követelményeknek, és ezt osztályzatban is kifejezi. Az osztályozás során a tanulók szóbeli feleletét, írásbeli, képzőművészeti, technikai, gyakorlati és egyéb munkáit, valamint projektmunkáját és fellépéseit értékeli.

A tudás ellenőrzését és értékelését az éves tervben gondosan meg kell tervezni.

¹ Jóváhagyva a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa 25. ülésén 1999. november 2-án.

² Jóváhagyva a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa 106. ülésén 2007. november 10-én.

³ Jóváhagyva a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa 57. ülésén 2003. április 17-én.

⁴ Jóváhagyva a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa 152. ülésén 2012. október 25-én.

A tantárgy középpontjában a táncgyakorlat, ritmusgyakorlatok és ének áll, ezért az értékelés leggyakoribb módja a szereplés és a közös tánctevékenységben való közreműködés. Ezeket a tanulókkal megbeszélte kritériumokkal összhangban osztályozzuk (pl. a motívum kivitelezésének pontossága, tempótartás, a zenei lüktetésben való maradás, az előadásmód ritmikai, plasztikai és dinamikai jellemzőinek megjelenítése, esztétika...). Az elméleti ismereteket a tanuló szóbeli vagy írásbeli munkái alapján ellenőrizhetjük és értékelhetjük, a táncelőadásokról a tanulók írásbeli vagy szóbeli beszámolót készíthetnek különböző bemutatási módszerek segítségével (pl. PPT).

Rendkívül fontos, hogy a tanulók szóbeli megnyilatkozásait, írásbeli munkáit szóban is értékeljük. Az ilyenfajta szöveges értékelés lehetővé teszi a tudás és a hiányosságok pontosabb megvilágítását.

A tanulókat év elején tájékoztatjuk arról, mit és hogyan fogunk osztályozni, és ismertetjük az egyes osztályzatok kritériumait is.

6 SZEMÉLYI FELTÉTELEK

TANTÁRGY	TANÁR	KÖVETELMÉNY
magyar néptánc választható tantárgy	tanár	általános iskolai tanári képesítés és a magyar néptánc ismerete